

Justitiedepartementet
Straffrättsenheten
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Diarienummer Ju2023/01830

Betänkandet En översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga (SOU 2023:44)

I betänkandet föreslås att fängelse ska väljas som frihetsberövande påföljd för barn och unga. Verkställighet ska ske i kriminalvårdsanstalt vid en ungdomsavdelning och Kriminalvården ska ansvara för verkställigheten. I undantagsfall ska fängelse i stället verkställas vid ett särskilt ungdomshem och då ska Statens institutionsstyrelse (SiS) ansvara för verkställigheten. Bestämmelserna om verkställighet föreslås införas i en ny fängelselag för unga. Vidare ska fängelselagen (2010:610) gälla vid verkställighet av fängelse i kriminalvårdsanstalt om inte annat följer av den föreslagna fängelselagen för unga.

Förvaltningsrätten i Stockholm lämnar följande synpunkter utifrån de utgångspunkter som domstolen har att beakta.

En ny fängelselag för unga

Utredningen har övervägt om bestämmelser om verkställighet av fängelse för unga ska införas i fängelselagen men har landat i att föreslå en ny lag.

Som utredningen framhåller finns det för verkställighet av fängelse redan ett omfattande och gediget regelverk i form av fängelselagen, fängelseförordningen och Kriminalvårdens föreskrifter. Utredningen anser därför att det är en lämplig ordning att låta den reglering som redan finns i stora delar tillämpas även när barn verkställer fängelse. För unga som verkställs i kriminalvårdsanstalt kommer därmed såväl fängelselagen för unga som fängelselagen att gälla.

Att verkställighet av fängelse i kriminalvårdsanstalt för unga regleras i separata lagar som växelverkar riskerar, enligt förvaltningsrättens mening, att medföra tillämpningssvårigheter. Det skulle exempelvis kunna uppstå svårigheter att avgöra enligt vilken lag ett visst beslut är fattat (se t.ex. 2 kap. 4 § i fängelselagen för unga som reglerar tid för avskildhet av säkerhetsskäl jämförd med bestämmelserna om avskildhet i 6 kap. fängelselagen). Som framgår nedan kan tillämplig lag få betydelse för hur ett beslut överklagas.

Utredningen bedömer att det är ett fåtal barn som kommer att dömas till fängelse att verkställas vid ett särskilt ungdomshem. För de flesta kommer alltså även fängelselagen att gälla. Verkställighet i kriminalvårdsanstalt och

vid ett särskilt ungdomshem samt vilka beslut som Kriminalvården respektive SiS får fatta skiljer sig åt. Vidare innehåller den föreslagna lagen endast ett fåtal gemensamma bestämmelser. Mot denna bakgrund bedömer förvaltningsrätten att det vore mer lämpligt att verkställighet av fängelse i kriminalvårdsanstalt för unga i sin helhet regleras i fängelselagen.

Överklagande av beslut enligt fängelselagen för unga

Av 5 kap. 2 och 3 §§ fängelselagen för unga framgår att Kriminalvården och SiS är de myndigheter som fattar beslut enligt lagen och att besluten överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Utredningen konstaterar att det innebär en delvis annan besvärsmätt för beslut som fattas enligt den föreslagna lagen jämfört med det som gäller enligt fängelselagen, men att det förefaller lämpligare att beslut kan överklagas på samma sätt oavsett om den fängelse verkställs i anstalt eller vid ett särskilt ungdomshem.

Förvaltningsrätten konstaterar att det saknas överväganden kring varför beslutsmyndigheterna inte ska ompröva sina beslut innan de får överklagas, som enligt fängelselagen.

Förvaltningsrätten noterar även att det av ordalydelsen i föreslagna 5 kap. 4 § inte framgår att det endast är beslut i särskilda fall som får överklagas, vilket anges i författningskommentaren till bestämmelsen.

Lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar

Förvaltningsrätten anser att det bör övervägas om det i 18 § fjärde stycket tredje punkten lagen om allmänna förvaltningsdomstolar ska läggas till att mål enligt fängelselagen för unga kan avgöras av en lagfaren domare ensam.

Detta yttrande har beslutats av chefsrådmannen Anneli Berglund Creutz efter föredragning av förvaltningsrättsfiskalen Malin Söderhjelms.

Anneli Berglund Creutz

Malin Söderhjelms